

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس روز سه شنبه اول آذر ماه ۱۳۲۲

فهرست مطالب :

۱ - تصویب صورت مجلس	۴ - بیانات آقای نخست وزیر
۲ - بیانات آقای رئیس	۵ - اظهارات آقای رئیس و بیانات آقایان ، ملک مدنی و نراقی
۳ - اظهارات آقایان : دشتی - وزیر کشور - روحی و انوار .	۶ - بیانات آقای رئیس - ختم جلسه

(مجلس یکساعت و سه ربع قبل از ظهر بریاست آقای اسفندیاری تشکیل گردید)

(صورت مجلس روز ۲۹ آبان ماه را آقای طوسی قرائت نمودند)

شده اند سلب صلاحیت شده باشد بلکه مقصود این است که اگر آقایانی که دارای رتبه قضائی هستند مایل باشند در نتیجه این قانون با تقاضای خود آنها رتبه قضائی شان تبدیل باداری شود و در هر وزارتخانه باشند بتوانند از این منظور استفاده کنند (صحیح است)

رئیس - قبل از تصویب صورت مجلس مبنخواستم عرضی بکنم که در مجلس اقدامات لازمه جهت مساعدت بدولت در

۱ - تصویب صورت مجلس

رئیس - در صورت مجلس نظری نیست ؟

طوسی - اجازه میفرمائید ؟

رئیس - بفرمائید .

طوسی - مقصود بنده که پیشنهاد کننده بودم و مقصود قانونگذار نه این بود که از يك عده قضائی که با فراغت تحصیل از آموزشگاه قضائی دارای پایه و صلاحیت قضائی

این مذاکرات مشروح دویست و بیست و چهارمین جلسه از سیزدهمین دوره قانون گذاری (مطابق قانون ۸ آذر ماه ۱۳۰۵) .

اداره تندنویسی و تحریر صورت مجلس

اسامی غائبین جلسه گذشته که ضمن صورت مجلس خوانده شده :

غائبین با اجازه - آقایان : دکتر سببی - منصف - نودرز نیا - مکرم انشور - رفیعی - فاطمی - نمة الاسلامی - فروهر - سلطانی
غائبین بی اجازه - آقایان : رضوی - تولیت - نوبخت - نواب زدی - اورنگک - مشار - لبقوانی - شجاع - اکبر - امیر ابراهیمی -
عطاء الله پالیزی - هدایت الله پالیزی - حمزه ناش - تهرانچی - صادق وزیری - خسرو شاهی - افشار - مستشار - امامی - نقابت - کامل ماکو -
معدل - نصر تیان - هراز -

گذردان لوایح دولت از قبیل لایحه بودجه و لایحه متمم بودجه و سایر لوایح پیشنهادی بعمل آمد دولت هم البته نظریات خودشان را در مسائل مختلفه اظهار کردند و انجام داده شد چیزیکه متأسفانه هیچ منظور نشده مسئله آب طهران است (صحیح است) که حقیقه موجب سرشکستگی است و وضع آن گفتنی نیست (صحیح است) و من مخصوصاً از دولت خواهش میکنم در این موضوع توجه عاجلی بفرمایند که ترتیبی برای اوله کشی طهران داده شود (صحیح است - صحیح است) در صورت مجلس دیگر نظری نیست؟ (اظهاری نشد) صورت مجلس تصویب شد.

[۲ - بیانات آقای رئیس]

رئیس - دیشب به بنده اظهار شد باطابق دیگر بروید موضوعی است که باید در غیاب بشما صحبت بشود بنده متکفر شدم که در این آخر کاری چه خوابی برای بنده دیده شده (خنده نمایندگان) بعد معلوم شد که جناب آقای نخست وزیر و کابینه محترم شان با موافقت آقایان نمایندگان محترم که همیشه به بنده لطف و توجه داشته اند پیشنهادی بمجلس شورای ملی اظهار کرده اند که واقعاً خیلی اسباب تشکر گردید ولی آقای نخست وزیر و سایر آقایان میدانند که بنده در این باب اظهاری نداشته و توقعی نکرده بودم (صحیح است) و حقیقه از این اقدام دولت و مجلس بیانم از ابراز تشکر عاجز است و از خداوند متعال میخواهم که انشاء الله بنده و هیئت دولت و آقایان نمایندگان حاضر را چه در مجلس باشند و چه نباشند تا عمر داریم موفق فرمایند که بتوانیم نسبت بدولت و ملت و کشور خودمان خدمتگذار صمیمی باشیم ضمناً عرض میکنم این جا راجع بلوایحی که دولت دارد نظرهای مختلفی در مجلس میباشد و پیشنهاداتی شده چون همیشه بنده نظر اکثریت مجلس را باید محترم بشمارم این موضوع را هم بنظر اکثریت آقایان واگذار میکنم بعضی ها عقیده شان این است که چون در روز اول آذرماه ۱۳۲۰ در سه ربع ساعت بعد از ظهر مجلس سیزدهم رسمیت یافته و افتتاح شده امروز هم تا سه ربع ساعت بعد از ظهر ممکن است

کردند بانتقاد و حمله بمجلس دوره سیزدهم البته بنده جواب بهشان دادم منتهی يك موردی را آنها ایراد گرفتند و حمله کردند و گفتند که من حقیقه از آنها خجل شدم و آن راجع باین قانونی بود که ما برای مجازات کران فروشان وضع کردیم و در آنجا اجازه دادیم که بروند و شلاق بزنند بمردم من وقتی که این اصناف حتی مردمان طبقه متوسط این صحبت را بمن میکردند دیدم که با يك شکل خیلی تحقیر آمیزی به این قانون و این وضعیت نگاه میکنند و صحبت میکنند که شما آمدید دوباره دوره بر بریت و توحش را تجدید کردید و دوره سیزدهم چرا باید این کار را بکنند بنده اعتراف می کنم که در آن جا و در مقابل آنها من نتوانستم جوابی بدهم و خجل شدم بعد فکر کردم که چرا ما این کار را کردیم و امروز چرا يك عده ساکت ماندند و گذاشتند که این قانون تصویب شود و بگذرد دو موضوع بود دو چیز بود که مجلس دوره سیزدهم را مجبور کرد که این قانون را تصویب کند یکی رعایت حال توده مردم بود و خلاص کردن مردم از این گرانفروشی زیاد و حرص و آزو و تقلب کسبه يك قسمتش نه همه اش (صحیح است) چیز دیگری که باعث این شد که مجلس دوره سیزدهم باین کار تن دردهد این بود که بما گفته شد که این قانون را که ما باین ترتیب وضع میکنیم برای این است که آنها را رایج و منع کنیم از گرانفروشی که بترسد و شاید دیگر نکند این کار را و شاید یکی دو فقره شلاق که زدیم آنها میترسند و دیگر نمیزنیم ولی الآن از قضا میشنویم که در سر هر کوی و برزن ایرانیها را می اندازند زمین ایرانیهای بازماندگان ابن سینا و سعدی را میاندازند و شلاق میزنند در مقابل چشم خارجیات : آمریکائیها و دیگران آنها تماشا میکنند و عکس بر میدارند شما شاید ندیده اید ولی شنیده اید بنده هم الحمدالله ندیده ام ولی وقتیکه صحبت این را میکردند يك منظره خیلی فجیع و شنیعی در مقابل چشمم مصورش اگر اجازه میفرمائید آنرا هم البته بطور احوال بهتان عرض کنم : در یکی از روزهای اردیبهشت ۱۳۱۴ صبح با صدای ضجه و فریاد دردناکی من

از خواب بیدار شدم اول البته خیال میکردم در خانه خودم هستم بعد معلوم شد که در محبس قصر هستم و توی کوریدور نمره ۷ يك مردی را دارند شلاق میزنند تمام اعصاب من لرزید و بقدری متأثر شدم که حد نداشت و نمیتوانم بیان بکنم که چگونه يك مردی را که سالها زندگانی کرده زن و فرزند دارد این را اینجا انداخته اند و دارند شلاق میزنند این فکر تمام اعصاب مرا خورد کرد و الآن هم وقتیکه فکر میکنم يك کاسب يك بقال یا يك نانوا را میاندازند شلاق میزنند در توی برزن که گران فروخته است يك کسیکه زن دارد بچه دارد بدبخت میشود آبرویش میریزد شرمنده میشود بکلی از بین میرود... (همهمه نمایندگان - حق دارند آقا که میزنند دزدند)

مسعودی خراسانی - آقا دست دزد را باید برید این حرفها چیست؟ چرا میدزد و گران میفروشد؟

دشمنی - اجازه بفرمائید. آقایان رفقا اجازه بفرمائید باقی صحبت را بکنم آنوقت يك وقتی در قرون سابقه خیال میکردند که از مجرم و جنایتکار باید انتقام بگیرند و او را میانداختند زیر شلاق و شکنجه و داغ و درفش تا وقتیکه او را بکشند یا وقتیکه میخواستند او را بکشند بانواع مختلفه او را شکنجه میکردند تا کشته شود و خیلی باوزجر میدادند چرا؟ برای اینکه خیال میکردند انتقام جامعه را از او گرفتارند. حالا آقایانیکه میفرمایند اینها دزدند بمن اجازه بدهند تا عرض کنم آنوقت هم همین حرفها را میزدند می گفتند چون فلان کس جرم کرده است باید انتقام جامعه را از او گرفت باید او را شکنجه کرد باید او را زجر کرد باید او را داغ و درفش کرد بعد. بعد ها که تبیدن ترقی کرد فکرش بلند شد فکرش روشن شد و نورش تمام دنیا را گرفت آنوقت معلوم شد که این فکر غلط است این يك سابقه غلطی است، مجرم و جانی مثل محفوظ کرد ولی نباید او را زجر داد باید قاتل را کشت اما نباید گنج بگیرند سر و دستش را ببرند گوش و بینی او را ببرند فراقی - خوب بود این ملاقات را دو سه ماه پیش با

رؤسای اصناف میگردید ...

دشمنی - اجازه بدهید . اجازه بدهید آقا . وزجرش بکنند این کاری که شما امروز می کنید این کارها در قرون پیش دوسه قرن پیش از این مردم میگردند ولی حالا دیگر این فکر را ترك کرده است دنیا ... (همهمه نمایندگان)

انوار - نگوئید آقا نگوئید . ترحم بر پلنگ نیز دندان ستمکاری بود بر گوسفندان .

دشمنی - عرض کنم اجازه بدهید . شما همیشه اینجا نزاعهاییکه می کنید نزاع میروند سر اینکه کبریات را میگیرید و بخیاالتان تمام قضا یا را حل می کنید . آقا ی انوار میفرمایند ترحم بر پلنگ نیز دندان - ستمکاری بود بر گوسفندان بنده کی گفتم ترحم بهشان بکنید آقا؟ من بشما میگویم زجرشان ندهید شما یکنفر قاتل را میگیرید بکشید دیگر آیا لازم است که باو زجر هم بدهید داغ و درفشش هم بکنید؟ زجر بدنی امروز اصلاً در دنیا ممنوع شده است و این کار امروزه جزو توحش و بربریت است برای مملکت ما بد نما است این کار غلطی است ...

مهناب - شما خودتان در موقع طرح لایحه موافقت کردید . دفاع کردید از آن لایحه .

دشمنی - (پشت کرسی خطاب) - من گفتم؟ من؟ من گفتم آقای مهناب؟

مهناب - بلی . صورت مجلس حاضر است نگاه کنید آقا (همهمه نمایندگان)

دشمنی - آقای مهناب میگوئید من گفتم؟ آقای مهناب شما يك آدم دروغگوئی نبودید .

مهناب - خودتان تشویق کردید . موافقت کردید .

دشمنی - خوب حالا من تشویق کردم يك کار غلطی کردم اعتراف بغلط خودم میکنم . اعتراف بگناه خودم میکنم باز هم حرفی دارید؟ منتهی فرق من و شما این است که من بگناه خودم اعتراف میکنم ولی شما نمی کنید .

مهناب - خیلی خوب

نراقی - بنده که اول گفتم این توحش است نکنید

شما کجا بودید آنوقت چرا نگفتید؟

دشمنی - من در آن موقع اینجا صحبت کردم بطور خصوصی با یکی از وزراء گفتند این را می گذرانیم که ترسند ...

همهمه نمایندگان - خیر آقا . باید عملی بشود .

دشمنی - در هر صورت علی ای حال این چیزی بود که بنظر بنده تقریباً تنها کار بدی بوده است که در مجلس دوره سیزدهم شده است برای اینکه جلو گیری از این کار بکنید راه دارید آقا راهش این است که آنها را که متجاوزند و تعدی می کنند از کسب باز بدارید این مرد را حبس کنید جریمه اش کنید شما الآن يك قسمت نانواها را میگیرید شلاق میزنید که کم فروخته اند خیلی خوب این جواز کسب دارد پروانه دارد پروانه اش را بگیرد و اصلاً باو اجازه ندهید که کسب بکند این خودش يك نوع مجازاتی است دیگر **همهمه نمایندگان** - باید مجازات شوند آقا تا دیگر نکنند مردم را آزار ندهند .

دشمنی - اجازه بدهید آقایان بنده عرضم را تمام بکنم آنوقت مرخص میشوم . خواستم عرض کنم که تنها آثار بدی که از مجلس دوره سیزدهم باقی ماند همین است .

همهمه نمایندگان - اینطور نیست

دشمنی - الان هم که اختیاری نداریم کاری که نمیتوانیم بکنیم خوب است یا بد است که گذشته است فقط خواستم از دولت تقاضا کنم که این قضیه را بیک شکل صحیحی درستش کنند چون واقعاً بطوری که من شنیده ام اغلب جاها هم بدون تحقیق میگیرند و مردم را میبرند و بصرف يك شکایت شلاق میزنند این خوب نیست شایسته نیست قبیح است زننده است باید يك تحقیقات کامل تری و يك رسیدگی های دقیق تری بکنند و از مجازات بدنی هم صرف نظر کنند . آخر شما که تنها و صرفاً اجازه مجازات بدنی را ندارید بشما گفتند حبس کنید جریمه کنید بالاخره يك مجازات دیگر بکنید يك مجازات بدنی هم گذاشتند ولی حتی الامکان باید از مجازات بدنی صرف نظر کنید عرض بنده همین بود .

وزیر کشور (آقای تدین) - بنده بطور اختصار میخواستم

این مجلس سیزدهم در مشکلمترین اوقات سیاسی این مملکت تشکیل گردید و بوظایف عمومی خودش هم عمل کرده است و یکی از مجالس تاریخی این کشور محسوب خواهد شد **جمعی از نمایندگان** - صحیح است . احسنت . -

رئیس - خوب بالاخره نتیجه معلوم نشد . آقای روحی **روحی** - عرض کنم هیچ قانونی را ما دیگر صلاحیت گذراندن نداریم و باید زودتر چون وقتی باقی مانده است آن قسمت راجع بکارپردازان و وظایف ادارات مجلس در ایام فترت باید مذاکره شود که در غیاب مجلس و بین دو فترت ترتیبی را معلوم کرده که کسی مسئول امور مجلس خواهد بود و بدولت هم تأکید شود الا آن که اکثریت انتخاب شده است یا در شرف است و تا پنجروز دیگر معلوم میشود بیست روز منتهی فترت . آ بیشتر اجازه ندهند بگذارید مملکت يك مرکز مسئول داشته باشد برای دولت هم پشت بانی باشد اما راجع به مجلس سیزدهم ما اینجا نمیخواهیم از خودمان تعریف کنیم که چه خدماتی را انجام داده ایم برای ما زبند نیست همانطور که آقای دشمنی فرمودند بایستی تاریخ و آینده قضاوت کنند بنده دو نتیجه را از مجلس سیزدهم ندیدم یکی اینکه مجلس سیزدهم توانایی پیدا نکرد که جلو گیری از ارتشاء کارمندان دولت در وزارتخانه ها بکند البته این وظیفه مجلس نیست و وظیفه دولت است ولی دولت را مجلس شورای ملی آورده و باید این دولت را بهش فشار آورد سؤال کرد استیضاح کرد که این هر ج و مرج و این خرابی که در کشور مشاهده میشود در اثر خرابی افراد در وزارتخانه ها است ولی هی به تعارف میپردازند هیچکس هم توجه نکرده خود بنده يك روز گفتم آن ۱۸ هزار بقچه نخ هشت تومانی را بردند و به سی تومان فروختند پولش کجا است؟ هیچ کس توجه نکرد گفتند بازرس فرستادیم ولی هیچ اثر نکرد و گفتند چیزی در کار نبود یا آن سیصد تن پنبه که از بیان رفت . تقصیر مجلس سیزدهم بود که نتوانست واقعاً کشور را از شر این رشوه خورها و غارتگرها خلاص کند در همین مجلس سیزدهم که زندگانی

در جواب آقای دشمنی تذکراتی بدهم و آن این است که برخلاف عقیده ایشان بعقیده هیئت دوات و عقیده نمایندگان محترم همین مجلس و عقیده آن بیچارگانی که تحت فشار و صدمه این گرانفروشان بودند یکی از قوانین بسیار نفعی که گذشته است همین قانون بوده است (صحیح است) و برای اینکه مردم خیال نکنند که این قانون در اثر بیان ایشان متزلزل خواهد شد بنده بالصرحه عرض میکنم و اعلام میکنم که آن قانون بقوت خودش باقی خواهد بود تا مجلس چهاردهم اگر در مجلس چهاردهم این موجبات رفع شد این قانون هم ملغی خواهد شد . با وجود اینکه میفرمائید نظر دولت این بوده است که مرعوب کنند گرانفروشان را این صحیح است اما بالفظ مرعوب نشده اند با شلاق هم مرعوب نشده اند ممکن است آقا شما خودتان بطور ناشناس تشریف ببرید در این دکانهها (یکی از نمایندگان - شناسا هم باشد اشکالی ندارد) نخیر ناشناس عرض میکنم دلیل دارد چون ممکن است بشناسند . خواربار این شهر تیره بار این شهر چیزهای دیگر را چندین قسمت کرده اند یکقسمت را میگویند این نرخ شهرداری است یکی دیگر را مگورند آن پهلو است آن بهتر است آن آخری از این دوتا هم بهتر است آقا منظور این نبوده است يك مردمانی را که خودشان موجب میشوند که مستحق شلاق بشوند باید شلاق زد و الا آن اطلاع دارید در ممالکی که خیلی در تمدن جلو هستند مملکت انگلستان مملکت آمریکا این متخلفین نسبت بامور خواربار و تیره بار را شلاق میزنند اما از نظر اجراء بهترین قضاوت انتخاب شده اند از برای اجرای این قانون همین قانونی که از این مجلس شورای ملی گذشته است . شامل شلاق هست حبس هست چیزهای دیگر هست و تشخیص بنظر قاضی است بنابراین ما نمیتوانیم در این باب مداخله کنیم اما اینکه میفرمائید اینها آثار توحش است بنده تصدیق میکنم اما با کسی که عمل توحش میکند چه باید کرد؟ بنابراین بنده در این باب دیگر عرضی ندارم و این جمله را هم میخواستم عرض کنم که این مجلس سیزدهم حالا اشخاص هر چه میخواهند در خارج بگویند از نظر شخصی ما وارد در آن قضا یا نمیشویم ولی

روز بروز بالا رفت و ما هم همینطور نشستیم تماشا کردیم، مردمان فقیر و بد بخت را بدست خودمان بی نان کردیم بایک زندگی مشکلی که هیچ قابل تحمل نیست روبروشان کردیم الان هم بهمان حال باقی است ولی نه مجلس توانست کاری بکند نه دولت اقدامی در این باب کرد. این بود نظر بنده راجع بمجلس سیزدهم اما مجلس سیزدهم خدماتی هم کرده است و آنها گفتن ندارد و بایستی تاریخ و آینده قضاوت کند رئیس - آقای انوار

انوار - حضرت امیر میفرماید تزکیة المرء النفسه قبیحه ولی بنده چون بسراغ نصایحی که در قرآن است و عباراتی که از بزرگان اسلام رسیده است میروم عرض میکنم تاریخ هم قضاوت میکند البته والله غالب علی امره وقتیکه مجلس سیزدهم افتتاح شد در چه موقعی بود؟ در موقعیکه سینه ها تنگ چشم ها گرفته غصه ها در کله ها شروع گردیده هنوز ما نگفته بسم الله ناله هائی بود که مردم شروع کردند و حمله هائی که نسبت بمجلس سیزدهم کردند با یک بیانات و یک عباراتی یک چیز هائی که نمیخواهم بعرض شما آقایان برسانم. خدای واحد شاهد است که یک نفر از اشخاص که سابق خیلی بمن معتقد بود از خیابان رد میشدم بمن رسید سلام نکرد رفیقش گفت چرا سلام نکردی او گفت آخر این و کیل است. من تعجب کردم که چقدر اینها کونه نظر هستند با سوابقیکه نسبت بمن اطلاع دارند و میدانند که من بچه تربیتی بودم اسم مجلس سیزدهم و و کیل بودن در مجلس سیزدهم اینطور ذهن ها را مشوب کرده بود و همه را بیک حالت بدی رسانده بود و حال آنکه هنوز نمیدانست من در مجلس سیزدهم چه خواهم کرد این جور ذهن مردم را مشوب کرده بودند ولی باید بدانند که بدست مجلس سیزدهم و در زمان این پادشاه خوش اقبال و در دوره همین رئیس الوزرا یک خدماتی باید بشود که بتاریخ برساند که استقلال ایران کینونیت ایران مقام ایران در جامعه بدست مجلس سیزدهم واقع شد البته تاریخ قضاوت میکند که ما چه جور باچه حملات نابکارانه که بما واقع شد با چه نسبت های زشتی که بما داده

و امنیت داده است همه جا امنیت برقرار است ژاندارمری تأسیس کردیم نظمی را ترقی دادیم اخیراً خدمتی که این کابینه کرده است نام همه این افراد وزراء زیب تاریخ خواهد شد و آن مسئله بود که ایران را وارد کردند در جامعه ملل متفق و اعلان جنگ دادند و ما را زنده کردند و برای ما این افتخار تاریخی ماند میگویم والله غالب علی امره بکوری چشم کسانی که میگفتند دوره سیزدهم چیست؟ بدانند که خدمات دوره سیزدهم این است همانطور که آقای تدین فرمودند تاریخ قضاوت میکند که دوره سیزدهم باچه متانت و باچه بزرگواری خدمات خودش را انجام داده است در هر پیش آمدی در هر موضوعی هر چه صلاح مملکت بود انجام داد آقای دشتی برخلاف عقیده شما اگر چه جسارت میشود و شما هم تند هستید و عصبانی میشوید بنده عقیده ام این است که این قوانین کفیری برای دزد فایده نداشت دوقانون را وزراء باید در تحت نظر بگیرند تا جامعه ایران از این کلمه بیرون بیاید آنروز نظر تان هست آقای نراقی در پشت تریبون در جواب استیضاح اظهار کرد دکتر میلسپو میگوید من بیست نفر را پیدا نکردم که امین باشند این خوب است برای ما؟ یک ملتی که اینهمه افتخارات داشته آنوقت اینجور میگویند دکتر میلسپو آدم دروغگوئی نیست (نمایندگان اینطور نیست آقای!) همچو گفتند بسیار خوب انشاء الله اینطور باشد بنابراین بنده عقیده ام این است که بقانون الهی السارق والسارقه فاقطعو ایدیها عمل کنند دزد را دست ببرند مثل مملکت همسایه مان دزد را فوراً گلوله بزنند یکماه دزد را بکشند ببینند مملکت چطور امنیت پیدا میکند دزد را با بکشید یاد دست ببرید از این فضاحت بیرون بیاید مفتضح شدیم مادر عالم بنابراین ما افتخار میکنیم که دو دوره سیزدهم بودیم باوزرانی که رأی اعتماد بهشان دادیم با کمال افتخار خدمات خودشان را به مملکت کردند بجای ما که به کوری چشم بدبینان.

[۴ - بیانات آقای نخست وزیر]

نخست وزیر (آقای سهیلی) - امروز که آخرین روز

دوره سیزدهم مجلس شورای ملی است لازم و بمورد میدانم که احساسات و تشکرات خود را نسبت با آقایان نمایندگان که مصالح کشور را همیشه در نظر گرفته و قدمهای مؤثری در حل امور برداشته اند بعرض برسانم و بگویم که این آقایان مردان وطن پرست و با انصافی هستند که تمام مشکلات عجیب و غریب دولت را منصفانه در نظر داشته و میدانسته اند که نباید هر ساعت و هر روز مشکل جدیدی با ایرادات و اعتراضات خود بر آن بیفزایند. این آقایان بعکس با همکاری صمیمانه و راهنمایی های عاقلانه سعی داشته اند در تلاطم امواج بی رویه سیاست دولت را تقویت کنند و تشویق نمایند و در خدمت گذاری به میهن ترغیبش کنند این عده از نمایندگان بخوبی متوجه بودند که در یک چنین وضع مشکلی اول شرط موقعیت هر دولت استقرار و استحکام و اعتمادی است که اکثریت مجلس نشان میدهد میدیدند که اگر دولت بخواند تمام وقت خود را صرف نگاهداری خود و دفاع از حملات شخصی و انجام تقاضای خصوصی بکند دیگر نمیتواند بحل معضلات و مشکلات کشور پردازد این آقایان با دیده تیزبین و دوراندیش خوب مشاهده میکردند که تغییرات بی دریغی کابینه و مستقر نبودن یک دولت با دوام اعتماد را از ناظرین بوضعیت ما نیز سلب کرده و ضرر جبران نا پذیر میمکن است سیاست بین المللی ما وارد سازد - بالاخره آنها از روی کمال بیطرفی و انصاف قضاوت میکردند که این همه خرابی و از هم کسینختگی را هیچ دولتی هر قدر هم کاردان و مقتدر باشد نمی تواند بدون کمک وقت ترمیم و اصلاح کند و باین جهت سعی میکردند با پشتیبانی بمورد خود مهلت خدمتگزاری را بدولت بدهند و فرصت کافی برای طرح نقشه های مفید برایش قائل شوند و نگذارند نیت میهن پرستانه همکاران من اقلأ ابراز نشده بماند. البته تصدیق و اعتراف میکنم که هنوز یکی از هزار ها گرهی که در کارهای کشور ما موجود است گشوده نشده و کارهایی که شده در مقابل اصلاحاتی که اساساً باید بشود خیلی ناچیز است ولی این نکته هم نباید نگفته بماند که اصلاحات اساسی خاصه در موقع جنگ عالمگیر کاری

نیست که در ظرف چند روز نتیجه اش ظاهر شود، طرح اساسی وسیع کشاورزی یا پایه نوینی که برای اصلاحات مالی با کمک امریکائیان باید گذاشته شود یا اجرای تعلیمات اجباری و اصلاح امور فرهنگی یا تعمیم بهداشت عمومی یا بسط عدالت و دادگستری یا اصلاح حال کارگران و برزگران یا اتخاذ رویه ای که بامتدهای فنی برای ایجاد وحدت ملی و تقویت وحس همکاری و نتیجه گرفتن از میهن پرستی جبلی ایرانی باید اتخاذ شود و غیره و غیره همه اینها کارهایی نیست که در ظرف یکی دو روز اثرش آشکار شود البته فرصت میخواهد وقت میخواهد سر فارغ میخواهد، همکاری مجلس و دولت و تمام ملت را لازم دارد و خوشبختانه اثرانی می بینم که روز بروز به نتیجه امیدوارتر میشویم من که دستم لژ نزدیک در کار بوده از مقایسه دقیق اوضاع بخوبی تفاوت های محسوسی که در روحیه هم میهنان پیدا شده می سنجم و به جنبش وطن خواهانه ای که روشن فکران را با تعصب و امیدواری در صدد خدمت گذاری انداخته متوجه ام یک حس اعتماد و امیدواری مفید و بجائی در غالب طبقات ایران کم کم ایجاد شده که مژده بزرگی برای آتیه میدهد آن مردمان مأیوس که از شدت یأس دست و دلشان بهیچ کاری نمیرفت و در انتظار فنا شدن دست و پای خود را دراز کرده بودند رفته رفته جای خود را به جوانان پر شور و پر امید میدهند که با عشق و علاقه و حرارت خاصی اشتیاق به کارشان میدهند بخلاف سابق میل دارند بتکرات شخصی خود را بکار بیندازند و دارند می فهمند که نباید تمام افراد ملت ساکت نشسته و همه چیز را منتظر شوند تا دولت ساخته و پرداخته حاضر و آماده کند این دسته با علاقه ای که دارند کم کم ملتفت میشوند که دولت و ملت یکی است و دولت بهر صورتی در آید ناچار مظهر افکار و آبادی ملت است. بنا بر این ملت باید خودش خودش را بهر صورتی که میخواهد بسازد تا دولت هم بالطبع بهمان شکل در آید، این اصل مسلم را می بینم که رفته رفته محسوس روشن فکران میشود و شهامت و شجاعت و انصاف

و حس اجتماعی امید بخش در ملت ایران بیدار میگردد. باید تصدیق کرد که سیاست عاقلانه و رویه منصفانه متفقین ما هم باین موضوع کمک مؤثری کرده و وقتی ایرانیان می بینند که دوستان متفق ما در برابر حسن نیت بر یکدیگر سبقت میجویند، اعتماد و امیدشان بعدالت اجتماعی زیادتر شده و بآتیه خوش بین تر میگردد. با کمال خوشوقتی می بینیم اثرات مضر تبلیغات محسوس را که دشمنان ما و دشمنان دوستان ما سالهای دراز با سرفارغ در ایران رخنه داده بودند کم کم رفع میشود و دیگر اثر زیادی از آن سوءظن بیجا باقی نمانده و ایران روشن بین دوستان و دشمنان حقیقی خود را بخوبی تمیز داده و شناخته اند. خوشبختانه پادشاه جوان و جوانمرد ما هم بانهایت علاقه و دقت مراقب مصالح کشور میباشد و با عشق و علاقه مفرطی که خاص جوانمردی ایشان است در ترقی و سعادت ایرانیان میکوشند و امید کامل میرود باینکه با راهنمایی شاهنشاه نیک نیت خود و با عقل و درایت نمایندگان مجلس و با خدمت گذاری دولت و با حسن نیت و روابط و دادی دوستان متفق خود بتوانیم راه سعادت را پیموده و چنانکه مستحق هستیم جزء ملل سعادت مند و مترقی دنیا در آئیم. در خانمه باید متذکر شوم که سیزدهمین دوره تقنینیه یکی از دوره های تاریخی ایران را بسر برده با صبر و متانت قضایای شهر یورورا بر گذار کرد با تصویب پیمان اتحاد که کاملاً بمصالح کشور بود روابط ما با متفقین ما روشن ساخت و بالاخره با اعلان جنگ با آلمان موافقت نمود خلاصه آنکه دوران ایشان مجلس سیاست خارجی ما را عاقلانه تقویت کردند در جلب مستشاران امریکائی با نظر هیئت دولت ها موافقت کامل کردند و معتقد شدند که بوسیله آنها باید اصلاحاتی در دوایر ما بعمل آید از کمک و مساعدت با آنها در گذراندن لوایح مضایقه و دریغ نکردند و در تقویت آنها کوشیدند تصویب قانون مالیات بر درآمد هر چند مدتی طول کشید ولی یکی از نمونه های همکاری مجلس با مستشاران امریکائی بشمار میرود. از گذراندن قانون بودجه و مخصوصاً قانون بیمه کارگران و سایر اوا

دیگر که در این چند روزه اخیر برای تصویب آنها همت گماشتند تشکر داریم. آماری که من در دست دارم مجلس شورای ملی در دولت مرحوم فروغی شش تا دیر کابینه اولی من پانزده تا در حکومت آقای قوام بیست و پنج تا در حکومت فعلی من از یکصد و نه قانون تقدیمی فقط ۱۷ تا باقی و بقیه گذشته من و رفقایم بسهم خودمان از همکاری آقایان صمیمانه متشکریم و امیدواریم در هر مرحله و مقامی باشند در خدمت بکشور موفق شوند. چون اصول حکومت پارلمانی باید از هر جهت محفوظ بماند و چرخهای مملکت از کار نیفتد امیدوارم مجلس چهاردهم بزودی افتتاح شود و عمر روزهای فترت خیلی کوتاه باشد در پایان از توجهات و مراقبتهای جناب آقای اسفندیاری رئیس مجلس که با پشت کار و جدیت کامل وظایف خودشان را انجام دادند و وسایل پیشرفت کار ما را فراهم میساختند سپاسگزاری میکنم و از خداوند متعال مسئلت دارم که همه ما را در خدمت بکشور میهن موفق و مؤید بدارد.

[۵ - اظهارات آقای رئیس و بیانات آقایان ملك مدنی و فراقی]

رئیس - قبل از اینکه بنده عرایض خودم را عرض کنم یک نکته است که باید تذکرأ عرض کنم که آنرا حل بفرمایند و آن نکته این است که در مجلس دو اداره است یکی اداره قانون گذاری و یکی کارپردازی. اداره قانون گذاری بمناسبت اینکه آقای طوسی سالها در آن اداره کار کرده اند و مستحضر هستند کاملاً کار خودشان را کرده اند و باز هم مراقبت خواهند کرد (صحیح است) اما مسئله کارپردازی سابقاً طوری بود که آقایانی که انتخاب میشدند برای این کار باقی میماندند و مشغول کار میشدند عجالاً از آقایان کارپردازان فقط يك نفر (آقای مرآت اسفندیاری) انتخاب شده اند

ملك مدنی - بنده اجازه خواسته بودم در موضوعی که بعضی از آقایان تذکرانی فرمودند يك جمله خیلی مختصر و کوتاهی راجع بمجلس سیزدهم بعرض برسانم خوشبختانه در لایحه که جناب آقای نخست وزیر قرائت فرمودند آن

جمله را بعقیده بنده بطور تفصیل بیان فرمودند. بنده عقیده ام این است همانطور که آقای نخست وزیر توجه دارند مجلس سیزدهم در مشکل ترین موقعی که سیاست خارجی ماسیاست تاریکی را داشت بزرگترین خدمتی که در تاریخ ایران قطعاً با يك خط برجسته باقی خواهد ماند روشن کردن سیاست خارجی این کشور بود که بر هیچکس پوشیده و پنهان نیست. در موقعی که دوره سیزدهم افتتاح شد رشادت و قدرت و وطن پرستی نمایندگان دوره سیزدهم بود که افق تاریخ سیاست خارجی ما را روشن کرد و خوشبختانه ما می توانیم با يك قوت قلبی و وجدان پاکی از این مجلس خارج بشویم برای اینکه سیاست خارجی این کشور که اساس و پایه زندگی عمومی مردم است در نهایت استحکام است و این يك افتخار بزرگی است برای نمایندگان دوره سیزدهم که همه ماها شريك و سهیم در این قسمت هستیم و خیال نمیکنم که هر مورخ و هر نویسنده و هر کسی که بخواید قضاوت در اوضاع و احوال مجلس دوره سیزدهم بکند این قدم اساسی و برجسته را از نظر دور کند. بنده میخواهم عرض کنم روزیکه ما چرات کردیم و رشادت کردیم و دست خودمان را بطرف متفقین خودمان دراز کردیم تنها ما نمایندگان بودیم این تشخیص را دادیم که واقعاً عقد آن پیمان و آن قرارداد سیاست تاریکی که در نتیجه سهل انگاری برای مملکت پیدا شده بود بالاخره مبدل بیک حسن روابطی با متفقین شد که امروز این مملکت از آن استفاده خواهد کرد و این خدمت بزرگی بود که ما نمایندگان مجلس سیزدهم کردیم بنده امور داخلی مملکت را بعقیده خودم هیچ قابل ذکر نمی دانم زیرا ما در يك موقعی زندگی می کنیم که دنیا گرفتار جنگ است و تمام ملل عالم در این جنگ عمومی میسوزند و هر ملتی هر دولتی که توانست سیاست اساسی خودش را حفظ کند زنده باقی میماند. خوشبختانه دولت و ملت و همچنین مجلس شورای ملی و نمایندگان دوره سیزدهم توانستند سیاست اساسی این کشور را بر پایه خیلی محکمی بگذارند و آن حسن مناسبات با متفقین است و امیدوارم همین سیاست

عاقلاًنه و اساسی در دوره چهاردهم هم تعقیب بشود بنده این نکته را لازم میدانم بعرض مجلس برسانم که این عقیده تمام همکاران بنده بوده است (صحیح است) اما در قسمت تعیین تکلیف امور اداری مجلس در موقع فترت همانطور که در ادوار گذشته هم معمول بوده است موقعی که مجلس خاتمه پیدا می کرد هیئتی برای امور اداری مجلس از طرف خود مجلس تعیین می شد که امور اداری مربوطه بمجلس شورای ملی را در موقع فترت اداره کنند بنده عقیده ام این است که اولاً همانطور که آقای رئیس فرمودند بنده هم در سهم خودم از آقای فریدونی تشکر میکنم و گمان میکنم این عقیده تمام نمایندگان است (صحیح است) زیرا ایشان از موقعی که در کارپردازی مجلس بودند زحمت کشیده اند و کمال مواظبت را هم کرده اند و سابقاً در خشان زندگانی اداری آقای فریدونی در وزارت کشور که مدیر کل و کفیل بوده اند مورد تقدیر و تقدیس همه ماها هست (صحیح است) بعقیده بنده برای اداره امور اداری مجلس در ایام فترت باید سه چهار نفر از نمایندگان که انتخاب شده اند و صلاحیت از نقطه نظر انتخاب شدن دارند مجلس انتخاب کنند که امور اداری مجلس و کارهایش را اداره کنند برای اینکه انتخاب شده اند و صلاحیت دارند و حقوقی هم نخواهند گرفت بنده صریحاً عرض میکنم آقای فریدونی که کارپرداز بوده اند بهتر می توانند بنظر بنده که باز هم باشند (صحیح است) چون ایشان مستخدم رسمی دولت هستند تا وقتی که انشاءالله باز هم انتخاب بشوند و بعون الله باز هم خواهند بود (نمایندگان - انشاءالله) و چیزی که بنظرم رسیده بود این بود که آقای دکتر طاهری و آقای طوسی و آقای مخبر فرهمند و آقای مرآت اسفندیاری این چهار نفر هم از طرف مجلس انتخاب بشوند که امور اداری مجلس را کماکان اداره کنند.

جمعی از نمایندگان - آقای فریدونی هم باید باشند (صحیح است).

ملک مدنی - البته آقای فریدونی هم تشریف دارند و تصور نمیکنم که کسی با این ترتیب مخالف باشد که این آقایان

عموماً کارهای مجلس شورای ملی را اداره بکنند (نمایندگان صحیح است) تابعون الله دوره چهاردهم هم همانطور که نوید دادند زودتر افتتاح شده و رفع مشکلات بشود و تصور نمیکنم با این ترتیب کسی هم مخالف باشد.

جمعی از نمایندگان - همینطور صحیح است.

شهبوست - همینطور پیشنهاد کنید.

رئیس - آقای نراقی.

نراقی - البته همه آقایان تصدیق دارند که صحت عمل و حسن نیت آقای فریدونی جای هیچ شک و شبهه و تردیدی نیست و همه آقایان بحسن عمل ایشان اعتماد دارند (صحیح است) و ما انتظار داریم که در ایام فترت امور اداری مجلس را همانطور مثل سابق اداره کنند اما چیزی که باید در نظر داشت این است که آقای فریدونی از صاحبمنصبان عالی رتبه دولت میباشند و اگر در مجلس شورای ملی مشغول کار نباشند باید بخدمت سابق خودشان برگردند و البته فاصله و بریدگی در خدمت ایشان نمیشود ایجاد کرد در این موقع که چند ماه فترت خواهد بود اگر ایشان در اینجا مشغول کار نشوند در جای دیگر کار بایشان داده خواهد شد این است که بنده تمنی میکنم موافقت بشود در این جا کما فی السابق از حقوقشان هم استفاده بکنند که بامسئولیت کار را اداره بکنند.

(نمایندگان - صحیح است. صحیح است.)

۶- بیانات آقای رئیس - ختم جلسه

رئیس - همانطور که فرمودند آقایان مجلس هم همین عقیده را دارد که این چند نفر آقایان مشغول کار باشند چون آقای فریدونی در کارپردازی هستند آقای طوسی هم در قانونگذاری مشغول کار هستند نفر دیگر از آقایان هم هستند و برای آقای فریدونی هم با زحمات و خدماتی که کرده اند البته دولت باید کاری بکنند (صحیح است) و در نظر بگیرند که حقوق ایشان را هم منظور بدانند (صحیح است) و امیدواریم که در آینده هم انتخاب بشوند برای نمایندگی که باز هم خدمات خودشان را انجام بدهند (صحیح است).

در این موقع که دوره سیزدهم قانون گذاری پایان میرسد

بنده نمیخواهم از اقدامات مجلس و نمایندگان بطور تظاهر عرضی کرده و حماسه خوانی کنم ولی اگر بنظر انصاف در گزارش این مدت مجلس ملاحظه شود و با روی حق گذارده نشود شاید هر کس تصدیق نماید که در آرزوی هیچ دوره بقدر این دوره تصویب لوایح قانونی مفید وجود ندارد و در هیچ دوره باین درجه نمایندگان ملت راجع بامور کشور و خیر عامه تذکرات مجدانه بدولت نداده اند کسی نمیتواند انکار نماید که اوضاع شوریده جهان و این بدبختی که از جنگ عالمسوز همه ممالک را دچار خسارات و تلفات و پریشانیهایی نموده که تحمل آن از قوه نوع بشر خارج است نه تنها ایران را بی نصیب نگذارده بلکه حقیقه‌هاالی این کشور را باندازه گرفتار سختی و عسرت و تضییقات نموده است که نمی توان تأثر آنرا بیان کرد نمایندگان مجلس شورای ملی از یکطرف از اخبار سوانح دلخراش جنگ و از طرف دیگر از سختی زندگانی هم وطنان خود در این دوره که از مشکلترین دوره های مجلس ها بوده است بدون تردید دچار زندگانی تلخی بوده اند ولی باین احوال از انجام وظایف خود فروگذار نکرده کمکی که مقتضی بود بدولت شاهنشاهی نموده و یکصد وسی لایحه دولت را که محل حاجت و برای جریان چرخ ادارات کشور لازم بود مذاکره و اصلاح و تصویب کردند و چون روشن کردن سیاست دولت در این زمان پر آشوب و فساد از اهم مقاصد بود حسن استقبال و موافقت کاملی با پیمان اتفاق با دول متفق خود نموده آنرا تصویب و بعد از آن هم که تکمیل این اتحاد و یک جبهتی واقعی دولت ایران با متفقین خود لازم بود و نهایت اهمیت برای حال و آتیه داشت با سیاست عاقلانه و دور اندیشی کابینه جناب آقای سهیلی نخست وزیر که باید تصدیق کرد همگی باصحت عمل و بیداری مراقبت خدمت مهم خود را فرموده اند موافقت کرد رأی اعتماد با اعلان جنگ دولت دادند و همه خدمات شایسته دولت را تماماً تقدیر مینمایند بامید اینکه بقض و حکمت بالغه خداوندی هر چه زود تر این بالای عالمگیر رفع و ملل قوی وضعیت عالم بسعادت واقعی بشریت متوجه شده آثار این ظلم و جور و آدم کشی و خرابی از روی زمین برافتد و باهرای متفقین خودمان دولت و ملت

ایران هم بتواند امنیت و سلامت را در سراسر جهان پایدار ببینند بلی در این روزگار تیره دنیا چیزی که این مجلس بلکه هموطنان ما را قرین تسلی دار دنیا مقدس و اخلاق ملکوتی و خیر خواهی ملت و رعایت بی نوابان است که از ذات همایون شاهنشاه جوانبخت مادامآدم بنده میشود آرزوی همه ماها این است که دولت و ملت ایران در سایه این پادشاه عالیقدر که اگر بسن جوانند بحمدالله با عقل پیرند اعصار زیادی در کمال سعادت و اقبال و ترقی و تعالی بگذرانند و مجلس آینده هم بخدمات بزرگی برای این کشور نایل گردد و ملت ایران بخیر و سعادت خود متوجه شده و روز بروز خود را برای درک خیر و مصلحت خویش بیشتر حاضر نماید پیشنهادی که در خاتمه عرایض خود دارم این است که چون قریباً بحال ایران بچهل سال که یکدوره کاملی است وارد میشود سزاوار است که سالنامه تاریخی از گردش چهل ساله مجلس تألیف و تصنیف شده یادگار سلطنت و دولت شاهنشاهی باشد که انشاءالله دولت آنرا از نظر دور نخواهد گرفت در اتمام عرایض از همکاران محترم خودم که هر یک نزد بنده کمال احترام را دارند و در ادای وظیفه و خدمت بدولت و ملت خود آنچه مقتضی بود ذره خود داری نکردند تشکر نموده خواه در مجلس آتیه باشند یاد خراج مجلس باشند سعادت و سلامت و موفقیت یگان یگانشان را از خدا میخواهم و از طرف مجلس و همه همکارانم از کارمندان کل و جزء مجلس که همگی مراقبت مخصوصی در تکالیف خود داشته و غفلتی در خدمات خود نموده اند اظهار رضایت و قدردانی مینمایم (صحیح است) و بانصوب آقایان نمایندگان محترم اظهار میدارم که در فترت مجلس قسمت قانون گذاری مجلس را آقای طوسی که همیشه در انجام خدمت و حسن اداره نهایت مراقبت را داشته اند و قصوری در وظیفه خود هیچوقت ندارند نظارت خواهند کرد و قسمت کارپردازی را هم چنانکه در مجلس مذاکره کرده اند آقایان دکتر طاهری و مرآت اسفندیاری و مخبر فرهمند نظارت و اداره خواهند کرد بنده هم اگر کمکی لازم باشد بقدر قوه و نالیق خود امیدوارم کوتاهی ننمایم و با اجازه آقایان ختم مجلس سیزدهم را اعلان مینمایم. (بیست دقیقه قبل از ظهر مجلس ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی حسن - اسفندیاری